

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОЇ КООРДИНАЦІЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ТА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Штефан Л. Б. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Сьогодні нам потрібна узгодженість дій між монетарною та фіскальною владою, насамперед для забезпечення ефективної державної економічної політики. Ситуація, коли уряд збільшує державні видатки, що сприяє зростанню обсягів виробництва, а центральний банк в той же час проводить жорстку антиінфляційну політику й обмежує пропозицію грошей, призводить до нестачі ліквідності та підвищення процентної ставки, і відповідно, до зменшення обсягів виробництва. Треба погоджувати такі цілі між собою, розробивши єдиний напрям економічного розвитку: забезпечити такий обсяг грошової маси, який би забезпечував потреби в обігу [1].

Між монетарною та фіскальною політиками спостерігається взаємний вплив, оскільки якщо збільшення грошової маси відповідає зростанню обсягів виробництва і не спричиняє інфляцію, підвищується платоспроможність населення, а отже зростає попит на облігації внутрішнього державного боргу, що полегшує покриття дефіциту бюджету. Водночас перевищення рівнем інфляції прогнозованого значення веде до зменшення прогнозованого дефіциту бюджету, якщо його дохідна частина зростає більше, ніж прогнозувалося [2].

При цьому головне завдання фіскальної експансії – збільшення обсягів виробництва та мінімізація ефекту заміщення, тому для забезпечення її ефективності в результаті стимулюючої політики попит на гроші повинен бути чутливим до ставки процента, а для мінімізації втрат від ефекту заміщення обсяги виробництва мають бути малочутливими до зміни цієї ставки [3]. Монетарна експансія ефективна лише тоді, коли інструменти грошово-кредитної політики справляють суттєвий позитивний вплив на економічну ситуацію, і чим потужніший цей вплив, тим вони ефективніші.

Всім нам відомо, що основним параметром, на який впливає монетарна політика, є пропозиція грошей. Відповідно, чим менше залежить попит на гроші від ставки процента (завдяки чому вона знижується у відповідь на збільшення пропозиції грошей), а також чим більше зростають обсяги виробництва у результаті її зменшення, тим ефективнішою буде монетарна політика. Тобто для монетарної та фіскальної експансії умови ефективності будуть протилежними.

З огляду на те, що українська економіка є малою та відкритою, а також функціонує в умовах значної волатильності світових цін, до координації грошово-кредитної та фіскальної політики висуваються надзвичайні вимоги [4]. Зважаючи на перехід до вільного курсоутворення та відповідно посилення ефективності саме монетарної складової кожен монетарний крок повинен враховувати дії фіскальних органів.

Однак саме в координації зазначених двох політик останнім часом спостерігається значний дисонанс. До його ознак можна віднести внесення змін до податкового законодавства, що істотно змінює умови функціонування економічної системи та потребує часткового коригування монетарних показників, а з огляду на лаговий ефект монетарної політики заходи грошово-кредитної політики повинні бути впроваджені заздалегідь до відповідних законодавчих змін в податковій політиці. Якщо суттєво адміністративно збільшується мінімальна заробітна плата, хоча обсяги ВВП в країні практично не збільшуються, то це спричиняє певні цінові ризики для вітчизняної економіки.

Крім того, під час прийняття одного з ключових нормативно-правових актів монетарної політики – Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу не було вирішено низку питань. Так, наприклад, реалізація політики інфляційного таргетування, задекларована в Основних засадах грошово-кредитної політики, наразі має ряд суперечливих аспектів, зокрема щодо як можливості забезпечення зазначеного режиму, так і доцільності взагалі переходу до нього [5].

У межах інфляційного таргетування передбачається дотримання режиму плаваючого обмінного курсу, однак, враховуючи відкритий характер та малі розміри вітчизняної економіки, а також значну волатильність світових цін, де-факто забезпечити вільне курсоутворення при одночасному утриманні споживчої інфляції в майбутньому на цільовому рівні до 5% з допустимим діапазоном відхилень +/- 1 в.п. майже не можливо [8].

Виникають сумніви в збереженні курсової стабільності без втручання НБУ у 2019 р., адже через рік настає час повернення реструктуризованого у 2015 р. зовнішнього боргу. У 2019 р. виплати за облігаціями

зовнішньої державної позики зростуть майже у 2,6 раза, що істотно посилить навантаження на валютний ринок [5]. У таких умовах декларування політики вільного курсоутворення при втручанні регулятора в ринкові процеси у сфері валютного обігу є елементом, що призводить до зменшення і без того низького рівня довіри до регулятора.

Водночас важко досяжні цілі НБУ, задекларовані в Основних засадах грошово-кредитної політики, та, відповідно, послаблення довіри до регулятора негативно впливатимуть на ступінь довіри до національної грошової одиниці, що спричинить посилення процесів доларизації економіки та знизить можливості НБУ в контролі сфери грошового обігу, створивши додатковий бар'єр на шляху реалізації режиму інфляційного таргетування.

Як показує практика, у вітчизняній економіці у періоди жорсткої фіксації курсу НБУ спостерігається очікуване підвищення довіри до національної грошової одиниці та знижується рівень доларизації і навпаки [1].

Також виникають сумніви в спроможності НБУ успішно реалізувати політику інфляційного таргетування, зважаючи

на низьку дієвість ключового каналу монетарної трансмісії у процесі реалізації інфляційного таргетування – процентного каналу.

Слід зазначити, що у період економічного відновлення у 2018-2020 рр. ключовим аспектом стане саме поживлення виробничої активності, динаміка якої може бути стримана намаганнями НБУ досягти цільових цінних параметрів та, відповідно, проведенням жорсткої монетарної політики в разі перевищення фактичного значення інфляції цільового параметра.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що в умовах значних як зовнішніх, так і внутрішніх викликів формуються вкрай високі вимоги до координації грошово-кредитної та фіскальної політики в державі хоча б на короткострокову перспективу. В той же час за стримуючої бюджетної політики важливо посилити роль монетарної політики. У контексті цього необхідно підвищити дієвість каналів монетарної трансмісії та реалізувати виважену курсову політику. Однак перешкоджає цьому низький рівень довіри до органів монетарної влади, підвищення якого можливе лише завдяки посиленню зворотного зв'язку між національним банком та суспільством.

Список використаних джерел:

1. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в Україні: проблеми та шляхи посилення взаємозв'язку : монографія / А. І. Даниленко, А. А. Гриценко, В. В. Зимовець та ін.; за ред. А. І. Даниленка. – Київ.: НАН України, Ін-т екон. та прогноз. - 2010. - 456 с.
2. Міщенко В. І., Кіреєв О. І., Шаповалова М. М. Вдосконалення координації грошово-кредитної та фіскальної політики: інформаційно-аналітичні матеріали. Київ: Центр наукових досліджень НБУ. - 2005. - 96 с.
3. Соколовська А. М. Фіскальна політика в Україні та її макроекономічні наслідки / А. М. Соколовська // Фінанси України. - 2014. - № 11. - С. 17-32.
4. Соколовська А. М., Райнова Л. Б. Інструменти політики фіскальної консолідації та їх вплив на макроекономічні процеси / А. М. Соколовська, Л. Б. Райнова // Фінанси України. - 2014. - № 4. - С. 61-82.
5. Штефан Л. Б. Основні напрями вдосконалення грошово-кредитної політики в Україні / Л. Б. Штефан, О. В. Москалюк // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2017. - Вип. № 17. - Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua>
6. Ракул О. В. Фіскальна політика держави: проблеми розуміння. / О. В. Ракул // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2015. - № 1. - С. 44-50.
7. Башко В. Й. Ефект витіснення: аналіз причинно-наслідкових зв'язків. / В. Й. Башко // Економіка і прогнозування. - 2008. - № 4. - С. 82-96.
8. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

УДК 338.2 (477)

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Цуркан С. Ф. – викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Практика реформування вітчизняної фінансово-економічної системи продовжує зіштовхуватися із проблемою функціонування тіньової економіки. Подолання цієї дисфункції вимагає використання впровадження ефективних інструментів державного регулювання.

Не секрет, що нині масовими є явища,

коли агенти ринку, здійснюючи широкий спектр діяльності, проводять тіньові економічні операції. Цілком очевидно і те, що тіньові економічні операції, по суті, це дії направлені на отримання користі від використання, як правило, суспільних ресурсів (власності). Саме тому, ключовою задачею для соціуму є створення та